

man fremsætte nogle Bemærkninger om Landbruget paa de enkelte Hospita-
ler. Det skal dog her fremhæves, at disse sidste Bemærkninger kun er
tænkt som rent vejledende. Direktionerne bør selv i Forbindelse med
de ovennævnte Konsulenter bestemme hvilken Maade, Jorden skal drives
paa indenfor de foran angivne almindelige Rammer.

ad Sindsygehospitalet ved Aarhus.

Der findes nu c. 12,5 ha under landbrugsmæssig Drift.

Forsaavidt en Del af dette Areal egner sig til Dyrkning af vedvarende
Græs, vil det være naturligt af Hensyn til Hospitalets Heste at anvende
c. 2,5 ha hertil.

Det øvrige Areal, altsaa c. 10 ha, kan tænkes inddelt i 4 Marker
saaledes :

- 1) Kartofler
- 2) Havre
- 3) Rug
- 4) Kartofler og (eller) Havesager

Der findes nu paa Hospitalet en Besætning af c. 50 Svin. Dette
Svinehold giver et meget stort Underskud, dels paa Grund af at Hospita-
let i Stedet for at købe Grise af en normal Vægt af c. 15 kg. til en
Pris af c. 16-20 Kr. pr. Stk. køber Grise af en Vægt af c. 30 kg. til
en Pris af c. 47 Kr. pr. Stk., dels fordi Svinene udelukkende fodres
med Madaffald fra Hospitalet, hvilket Madaffald maa antages at have en
Værdi, der langt overstiger Forskellen mellem det Beløb, Hospitalet be-
taler for Indkøb af Grise, og det Beløb, det opnaar ved Salg af Svin.

Hvis Svineholdet skal kunne betale sig, bør der dels købes
Grise af normal Vægt, dels anvendes Korn og Grøntfoder til Fodring for-
uden Madaffald. Svineholdet maa derfor udvides betydeligt, hvis Hospi-
talet skal anvende al sit Madaffald til Fodring af sine Svin. Man skal
dog anbefale, at der forelsbig ikke finder nogen saadan Udvidelse Sted,
navnlig hvis det nødvendiggør Opførelsen af nye Bygninger og de nuvæ-
rende Kostalde ikke kan omdannes til Svinestalde, men at Hospitalet
sælger det Madaffald, det ikke selv har Brug for, og køber det fornød-
ne Korn.

Til Driften af det ovenfor skitserede Landbrug vil der behøves en Forkarl, en Svinerøger, noget Patienthjælp samt eventuelt lidt Daglejehjælp, men paa ingen Maade fast Daglejehjælp som nu.

ad Sindssygehospitalet ved Vordingborg.

Der findes c. 29,7 ha under landbrugsæssig Drift.

Heraf kunde tænkes henlagt til vedvarende Græs c. 2,7 ha, til Lucerne til Fodring af Heste og Svin c. 2 ha, medens Resten kunde anvendes i en Marks Drift saaledes :

- 1) Kartofler
- 2) Ereroer, Gulerødder, Kaal og andre Havesager
- 3) Havre
- 4) Roefrsavl
- 5) Hvede

Med Hensyn til Svineholdet gælder noget lignende som ovenfor anført ad Sindssygehospitalet ved Aarhus: For at udnytte Hospitalets Madaffald til dets fulde Værdi bør der ikke fodres udelukkende med Madaffald, men tillige med Korn og Grøntfoder, og forsaavidt Svineholdet ikke straks udvides i en saadan Grad, at Hospitalet kan finde Anvendelse for altsit Madaffald- og mgt en større øjeblikkelig Udvidelse maa man ogsaa for dette Hospitals Vedkommende nære Betæneligheder- skal man anbefale, at Hospitalet sælger Madaffald og køber Korn.

Faa Grund af Landbrugets Størrelse bør der formentlig ansættes en Avlsbestyrer, og denne maa kunne lønnes med indtil 1.000 Kr., uden at denne Løn dog skal være obligatorisk, idet Direktionen, hvis den kan faa en dygtig Mand for en billigere Betaling, f. Eks. 700 Kr., ikke bør yde ham en højere Løn, ialt Fald ikke som Begyndelsesløn. Den paagældende bør desuden have frit Ophold i 2^o Forplejningsklasse.

Til Driften af Landbruget vil der desuden behøves 1 Svinerøger, Patienthjælp og Daglejehjælp.

ad Sindssygehospitalet i Middelfart.

Der er kun 6,6 ha under landbrugsmæssig Dyrkning.

C. 1,1 ha er Engjord og denne kan benyttes til Græsning for Hospitalets Heste. De øvrige c. 5,5 ha kan inddeles i 3 Marker:

- 1) Kartofler
- 2) Havre
- 3) Kartofler og (eller) Havesager

Hospitalets Gartner vil kunne drive Jorden med Patienthjælp og undtagelsesvis Daglejehjælp.

København den 22^e Maj 1916.

P. K. V.

Lundbye.

Afskrift.

Peder Nielsen.

Lisbjerg Terp, 13/5.1916.

Gennem Hr. Borgmester Drechsel er jeg af Formanden for Kommissionen af 1' Marts 1915 anmodet om at fremkomme med en Udtalelse om, hvorledes jeg kunde tænke mig, at den fremtidige Drift af Sindssygehospitalets Jorder skulde være.

I den Anledning skal jeg bemærke, at jeg finder den nuværende Drift af Jorden god og fuldtud forsvarlig, og jeg anbefaler at fortsætte med denne Drift for saa vidt man ønsker at bibeholde Kjerne.

Hvad Koholdet angaar skal jeg bemærke, at Aarhus Hospitalet hidtil har ønsket at have nymalket Mælk fra egne Køer, men da dette vel næppe kan hævdes at være absolut nødvendigt, kan jeg finde det forsvarligt, at Koholdet nedlægges under Hensyn til, at det dyre Kvægfoder og de meget høje Kreaturpriser for Tiden gør Kohold i al Almindelig mindre rentabelt.

Dersom Koholdet paa Hospitalet afskaffes, maa man ind paa en meget ~~xxxxx~~ ændret Drift. Der vil i saa Fald kunne lægges Vægt paa Kartoffeldyrkning i saa vid Udstrækning som Hospitalets meget uensartede Jord tillader, men der maa gøres opmærksom paa, at en stor Del af Jorden ikke vil kunne anvendes til Kartoffelavl. Med Hensyn til Haveprodukter vil der muligvis med Fordel kunne dyrkes forskellige Slags Kaal, Porrer, Rødbeder etc. til Hospitalets Behov.

Foruden Kartoffler og Haveprodukter vil der i en Del af Marken kunne dyrkes det til Hesteholdet nødvendige Havre og Kløver. Jeg maa meget fraraade, at der gøres Forsøg med vedvarende Dyrkning af Græs, da det af Hensyn til de store Fordringer der stilles til Hestenes Arbejdsydelse efter min Formening er uforsvarligt at sætte Hestene paa Græs.

Til Oplysning skal jeg tillade mig at

Arbødigst

Hospitalets Landbrugsareal bestaar af 13 Marker af yderst forskellig Beskaffenhed. Nogle Marker bestaar af temmelig stækk Lerjord, andre af Sandunderlag og er derfor ikke frugtbare, og en af Markerne har vaad og sur tørveagtig Bund. Desuden er Markerne omgivet af Krat, Skov og store levende Hegn, hvilket skader Avlen.

At der i 1913-14 har været Underskud paa Kvægholdet, som Hr. Hauch gør gældende, kan jeg efter hvad der fremgaar af Regnskabet ikke erkende.

Med Hensyn til Svineholdet, da er jeg fuldtud enig med Hr. Forvalter Lund i, at man ikke kan indsætte saa smaa Grise, som Hr. Hauch foreslaar, idet disse ikke kan taale det sure Madaffald. Og skal man fodre med Mælk og Grutning bliver Resultatet ugunstigt. Forøvrigt kunde der ikke i 1913/14 købes 15 kg. Grise til den af Hr. Hauch angivne Pris.

Saafrømt man i Viborg kan faa 7 Kr. 31 Øre pr. Td. Madaffald, vil jeg foreslaa, at man nedlægger Svineholdet og sælger Madaffald til Viborg, thi en saa stor Sum, som Hr. Hauch nævner 9219 Kr. kan Svinene i Aarhus ikke indbringe. Men jeg hævder, at den i Regnskabet opførte Pris for Madaffald er forsvarlig, eftersom det er samme Pris som andre Institutioner i Aarhus ~~kun~~ opnaar for solgt Madaffald.

Efter det Udbytte Hospitalets Marker har givet i de Aar, jeg har været Medlem af Direktionen, mener jeg, at Driften af Jorden fuldtud staar paa Højde med Egnens Landbrug i Almindelighed og jeg kan ikke erkende, at Overskudet, efter det af Hr. Forvalter Lund for 1913/14 skønmæssigt aflagte Regnskab, er sat for højt.

At 12,69 ha. kan roefodre og straafodre en Besætning paa 14 Køer hele Aaret og kornfodre 7 Heste de 3/4 af Aaret maa erkendes at være et tilfredsstillende Resultat, særlig naar Hensyn tages til, at Arbejdet ved Landbruget paa et Sindssygehospital ikke som paa en Gaard kan blive udført, naar det helst skal udføres, men meget ofte bliver Lejlighedsarbejde, samt at Aarhus Hospitalets Marker ligger uheldigt og spredt, og ikke mindst at Hospitalets Landbrug nærmest er baseret paa at skulle være til Patienternes Adspredelse.

Ærbødigst